

El cop al Bàltic

Lituània ha perdut l'escut que la protegia. Lituània està nua. Són paraules de l'ex-primera ministra lituana Kazimiera Prunskiene poques hores abans que les forces soviètiques facin el primer i sagnant assalt a Vílnius. Per a Kazimiera, l'escut que protegia la república eren ella mateixa i Algirdas Brazauskas, l'home que va liderar l'escissió dels comunistes lituans. Els dos únics líders que van plantar cara en el funeral per les víctimes nacionalistes. Tots dos van intentar trobar una solució negociada per a la sobirania de Lituània. Volien crear un equilibri entre les exigències centralistes de Moscou, cada vegada més dominat pels falcons, i les aspiracions maximalistes dels il·luminats que encapçalava el president Vitautas Ladsbergis —que no va assistir al funeral "per qüestions de seguretat personal".

El pacte s'hauria hagut de firmar a final de primavera, com a màxim a començament d'estiu. Però la intransigència dels uns i el redemptorisme dels altres van portar Lituània a les portes de l'hivern, quan ja s'havien enfortit els reaccionaris: els sectors del PCUS que demanen la involució ideològica —el retorn a les essències leninistes— i els que aposten per l'evolució cap a un capitalisme de la *no-menklatura* sota la vigilància pretoriana de l'exèrcit i del KGB.

I els reaccionaris són els que han donat el cop al Bàltic, amb Lituània com a primera apallissada. Ho han pogut fer, ells sí, amb un escut protector, sense haver-se d'exposar gaire a les vergonyes de la nuesa. Les ambigüitats, les pors i les concessions del president Gorbaxov han estat una bona cobertura per als pretorians. Fins i tot el desgavell diplomàtic internacional provocat per la crisi del Golf ha estat "benefactor". Han pogut donar el cop amb tota tranquil·litat.

Quan la matança de Vílnius va clamar al cel i va substituir per un dia la tensió

al Proxim Orient a la primera plana dels diaris, el president Gorbaxov va parlar. I va dir que ell no va donar l'ordre de disparar, que va ser el general Uskoptxik, cap de la guarnició de la capital de Lituània. Versió exculpadora amb la qual van coincidir el ministre de l'Interior, Pugo, el de Defensa, Iazov, i el neoreformista Besmertnikh, recentment instal·lat a Afers Estrangers. Fins i tot els radicals i opositors Ieltsin i Stankievitx, intentant refer aliances, van passar un "cable" al president i van dir que no, que no en tenia cap culpa. Però fins ara cap ministre ni portaveu del govern o de l'oposició ha pogut aclarir qui va donar l'ordre de disparar i qui continua donant les ordres

d'assalt al Bàltic. Potser perquè els qui donen aquestes ordres són prou poderosos com per actuar pel seu compte i, a més, fer callar el poder constitucional. A Lituània, i també a Letònia, els últims dies, s'ha parlat molt d'un anomenat Comitè de Salvació Nacional disposat a pendre el poder a les repúbliques bàltiques per a impedir el separatisme i la "dictadura de la burgesia". Curiosament aquest mateix nom —Comitè de Salvació Nacional— és el que proposaven fa un mes i mig els reaccionaris parapetats en el grup parlamentari Soiuz per a un hipotètic organisme que prengués el poder "amb el suport de l'exèrcit. Les forces que prenen posicions a l'URSS són prou poderoses per fer callar Gorbaxov o per fer-lo parlar quan els convé; per exemple la setmana passada al Parlament quan va amenaçar amb la suspensió de la llei de llibertat de premsa. El president es va mostrar "dolgut" per la poca objectivitat amb que la premsa independent havia tractat l'acció militar al Bàltic. Una setmana abans d'aquest "suggeriment" presidencial havia estat suspès definitivament el programa *Zgliat*, considerat el més popular i progressista de la televisió soviètica. El mateix dia, o potser l'endemà, les forces del KGB havien segellat el local de l'agència Interfax, l'única independent del país, que intentava competir amb el monolitisme de Tass.

La dictadura que anunciava Xevardnaze avança irremissiblement. Gorbaxov fins ara es dedica a obrir les caixes dels trons que els poders fàctics li van passant i les va llançant ràpidament a tort i a dret. Com sap i com pot.

La incògnita d'aquesta situació és el temps que el president podrà continuar fent aquest joc sense que un petard li esclati a les mans.

Llibert Ferri